

**106. Kaposvár,
Kaposvár-somogyzobi vasút D-i oldalán
(KÖH 40037)**

(Somogy megye) Ő, LT, Ró, Á

A lelőhelyen, 2008-ban, 6 Árpád-kori régészeti objektum került elő régészeti megfigyelés során.³² 2013. június 6. és augusztus 14. közötti próbafeltárás és régészeti megfigyelések során, összesen 24 régészeti objektumot tártunk fel, a feltárt terület nagysága 590 m².

Az ásatás során őskori, római kori és Árpád-kori települési objektumokat tártunk fel. A korábbi régészeti megfigyelés és terepbejárások csak őskori és Árpád-kori leleteket eredményeztek, ezért a római kor objektumok előkerülése újdonságnak számított. A települési objektumok számos formáját megtaláltuk, így árkot, tároló vermeteket, kemencéket.

Az őskorból egy tárológödrt tártunk fel, melyben aránylag sok lelet volt (füles edények töredékei, sok oldaltöredék).

A római korból (2–3. század) több gödrt tártunk fel. A kerámiatöredékek mellett (melyek között több *terra sigillata* is volt) több érme, vaszabla, bronzfibula töredéke is előkerült. (Az illusztrációt lásd jobbra és a hátsó borítón!) Két kenyérsütő kemence szintén ebből a korból származik. A kemencéket csak részben tudtuk feltárni, mert pont az ásatási terület szélére estek. Az egyik kemencénél meg lehetett figyelni a beszakadt boltozat maradványait is. A kemence tüzelőterét széttört téglatöredékekkel rakták ki, ezt borította a jó minőségű, vastag tapasztás. Az egyik római gödörben római téglatöredékek mellett az őskor legvégéről, a kelta korból származó kerámiatöredékeket is találtunk.

Az Árpád-kori település tárológödreiből lévő leletanyag főleg fazéktöredékből állt, köztük több díszített darab is volt. A gödörök mellett feltártunk egy vízlevezető árkot is.

Munkatársak: Harag Mátyás régészhallgató, Cserép Tamás és Varga Máté régésztechnikus, Gál Zoltán adattáros és Nyári Zsolt rajzoló.

NÉMETH PÉTER GERGELY

**107. Kántorjánosi határa
(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U, B, LT, Á, Kö, I**

2013. október–november havában a nyíregyházi Jósa András Múzeum szakemberei a Földgázszállító Zrt.-vel kötött szerződés alapján megelőző feltárásokat folytattak a Magyar–román D 300-as kiváltó gázvezeték Nyíregyháza–Nyírgyulaj közti szakaszán. Ennek során az előzetes régészeti terepbejáráson lokalizált, ill. adattári lelőhelyek vizsgálatára került sor Hodász, Kántorjánosi, Nyírcsaholy, Nyírgyulaj és Nyírmeggyes határában.

Iklód (román gázvezeték 22. lelőhely) (KÖH 84711): 2013. november 6–13. között a Kántorjánosi és Iklód nevű településrésze közötti határban, a magyar–román gázvezeték 2,5 m széles nyomvonalába eső 22. lelőhelyen megelőző régészeti feltárást végeztünk. Az ásatás során összesen 48 objektumszámot adtunk ki, ebből kettőről a bontás során kiderült, hogy nem régészeti jelenségek, valamint másik kettőről az, hogy nem két különböző objektumról, hanem csak egyről van szó. A dokumentált régészeti jelenségek egymástól nagyobb távolságra kerültek elő a gázvezeték nyomvonalában, a feltárt 45 objektum

**Kaposvár, Kaposvár-somogyzobi vasút D-i oldala.
Római kori nyúl alakú fibulák**

nagyrészt egyszerű gödrökből (3., 4., 6., 8., 9., 14., 15., 17., 19., 30., 31., 38. és 40.) állt. Három négyzetes, földbemélyített lakóházat tártunk fel (24., 25. és 28.). Felépítményükhöz tartoztak a 32., 33., 34., 39., 40., 41., 42., 43., 45., 46., 47. és 48. cölöplyukak, míg további ötöt (5., 7., 16., 18. és 20.) külön, más objektumhoz nem köthetően bontottunk ki. Öt, kör alapú foltal jelentkező sütőkemencét bontottunk ki, amelyekről nem mindig tudtuk megállapítani a vizsgált terület behatároltsága miatt, hogy valamely felszíni ház(?) részei, esetleg szabadon álló építmények lehetnek. A 26. és 29., egymás melletti, nagy méretű gödörök formájukban, méretükben egymással rokon vonásúak, illetve a lelőhely többi objektumától eltérőek, így feltehetőleg egykorúak, valamint feltételezhetően kútként használhatták. Mindkettőből nagy mennyiségben került elő állatcsont, a 26. sz.-ból egy kutya *in situ* csontváza.

Az 1., 2., 12., 13., 35., 36. és 37. árkok közül az első kettőt leszámítva feltehetőleg recens keltezésűek, de funkcionalitásukat tekintve, a régészeti korúakat is beleértve, a szántóföldön felgyülemllett víz elvezetésére szolgálhattak.

A feltárt objektumokból kikerülő lassú-, és gyorskorongolt, a leggyakrabban bekarcolt vonaldíszes, csigavonalas szemcsés kerámia alapján egy egyrétegű, nevezetesen Árpád-korra keltezhető településrészt tártunk fel. Az egymástól nagyobb távolságra, szórványosan feltárt objektumok alapján a nyomvonal a település szélét érthette.

Lehumuszolt terület nagysága 1171 m².

Kappancs-hegyi-dűlő (román gázvezeték 23. lelőhely) (KÖH 84713): A lelőhelyen a késő vaskorba (kelta) datálható leleteket találtunk az objektumok egy részében. Ez alatt jellegzetes grafitos, szürke kerámiák, illetve egy vastárgy töredékei értendők. Itt 15 objektumszámot adtunk ki, az objektumok egy része azonban leletanyagot nem tartalmazott így időrendi beso-

32 RKM 2008, 204.

rolásuk kérdéses, azonban elképzelhető, hogy ezek is a kelta időszak hagyatékába tartoznak, hiszen közvetlenül a leleteket tartalmazó objektumok mellett találhatóak. Nehézséget jelentett, hogy a régi vezeték melletti beásások (esetleg javítási nyomok) több esetben megzavartak, azt eleinte régészeti foltként értelmeztük.

Késő vaskori objektumok a következők: 1 ház, 2 cölöplyuk, 8 gödör. Lelet híján kérdéses korú 4 gödör. A lehumuszolt terület nagysága 198 m² volt.

Sertés-legelő (román gázvezeték 21. lelőhely) (KÖH 84709): 2013. október 28.–november 12. között feltárást végeztünk a fenti lelőhelyen. A területen a gázvezeték nyomvonalában húzott 2,5 m széles, homokos felszínű szelvényben tudtunk kutatni. A felszín meglehetősen bolygatott volt, ezért több helyen kisebb szelvényeket kellett nyitni, hogy az előkerülő leleteket az objektumokhoz tudjuk lokalizálni. Ezekből nagy mennyiségű vegyes korszakú lelet került elő. Ezeket a rétegeket az Árpád-korban vagy a középkorban bolygathatták meg, mivel utóbbi időkből származó objektumok már zárt jellegűek. Az előkerült objektumok zöme a kora bronzkorra és a középső neolitikumra datálhatóak, kis részben Árpád-koriak. A neolitikus leletek egy jelentős része a Szamos vidéki festett kerámia kultúrájához tartozik. Az ásatás során 63 jelenséget dokumentáltunk. Korok szerinti megoszlásuk: középső neolitikum (11 gödör, 2 ház, 1 planírozási réteg, 1 lelet nélküli sír), kora bronzkor (7 gödör), 6–8. század (1 ház és 1 kemence), Árpád-kor (1 ház, 4 cölöplyuk, 1 gödör), középkor (1 kemence), recens (1 gödör, 3 természetes jelenség). Kérdéses korú volt 4 árok, 2 cölöplyuk, 19 gödör, valamint 3 planírozási réteg mely, nagy mennyiségű vegyes korú (középső neolitikum, kora bronzkor, Árpád-kor) leletanyagot tartalmazott.

A lehumuszolt terület nagysága: 526 m².

Munkatársak: Körösfői Zsolt, Pintye Gábor, Toldi Zoltán és Tompa György ásatásvezető régészek. A lelőhelyek humuszolását és a régészeti helyszínelést Vizler Csaba végezte. Rajzolók: Belezna Gabriella, Cseppentő Zoltán, Kiss László és Svéda Csaba.

PINTYE GÁBOR

108. Kánya határa (Somogy megye) Kő

2013. május 22-én terepbejárást végeztünk a falu határában.

Diós (Remete) (KÖH 85793): Remetepuszta 1771-es térképe romokat jelöl, a hasonló nevű középkori falu templomáról azonban nincs más adatunk. Remetepusztától É-ra kb. 1 km-re, a Sötét-keréki-árok Ny-i oldalán, a patakkel párhuzamosan, enyhén lejtő szántóföld egy a patakra merőleges enyhe kiemelkedésén középkori templomra utaló épülettörmelékét figyeltünk meg, kb. 15×10 m-es területen. A templomhelyen embercsontot csak 1-2 darabot találtunk. A templom körül, a patakkel párhuzamosan, a víz közeli részen középkori kerámiát is gyűjtöttünk kb. 150 m hosszan. A lelőhely a templomhelytől É-ra nem sokkal véget ér.

Temető (KÖH 50512): Újra felkerestük a falu 2005-ben azonosított³³ középkori templomát a mai temetőben, ahol akkor egy kb. 10 m átmérőjű, fűvel benőtt törmelékhalmozatot az épületre. Terepbejárást idején a dombocskák körül kitisztít-

tották a sírok környékét, a K-i és az ÉK-i oldalon sok, habarcsos téglatörmelékét figyeltünk meg. Néhány, sírt rejtő bokor tövében összegyűjtött, helyenként tetemes mennyiségű építési törmelékét találtunk. Ezek alapján feltételezhető, hogy a 2005-ben megfigyelt domb talán újkori képződmény és a középkori templom inkább tőle néhány m-re K–ÉK felé kereshető. A középkori falu bizonyára a temetőtől D-re, a Kánya-ér két ága által közrefogott félszigeten terült el, amelyet nem tudtunk bejárni, de a falu központjából a temetőhöz vezető út É-i oldalán húzódó szántóföldön néhány középkori cserepet találtunk.

K. NÉMETH ANDRÁS – VARGA MÁTÉ

109. Káptalanfa, Sárosfői major – Kígyós-patak (MRT 3. k. 25 / 1. lh., KÖH 8161) (Veszprém megye) Ő, Ró, Kő

A sárosfői halastavak rekonstrukciója beruházáshoz kapcsolódóan 2013. november 4-én terepbejárást végeztek az MNM NÖK munkatársai. A tavak mellett, a Sárosfői-dűlő É-i részén, a Kígyós-patak és a dűlőút között nagyobb járható tábla vadföld volt. A területen köves-kavicsos barna erdőtalajban, közepes-rossz megfigyelési körülmények között tudtuk a terepet vizsgálni. Az egész táblában, mintegy 800 m hosszan tapasztaltuk a középkori kerámiatöredékeket, melyek között kevés őskori és egy szórványos római kori darab is volt. A leletek elsősorban a vadföld tábla teljes területén elszórtan, helyenként nagy kiterjedésű vaddisznótúrásokban jelentkeztek. A terepbejárás eredményeként Káptalanfa, Sárosfői major – Kígyós-patak régészeti lelőhelyet hitelesíteni tudtuk. A korábban ismert terület ÉNy-i részét fedettség miatt nem állt módunkban vizsgálni, azonban DK-i irányban jóval nagyobb kiterjedést lokalizáltunk. A korábbi adatok és a mostani felszíni leletek alapján a középkori település több mint 1 km hosszan terült el az egykori patak Ny–DNy-i partja mentén.

Munkatárs: Spolár Erika múzeumi asszisztens.

TOKAI ZITA MÁRIA

110. Kázmárk határa (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, R, Á

2013. május 22-én terepbejárást végeztünk a falu határában.

A Halmaj és térsége vízminőség-javító program c. projekthez kapcsolódó előzetes régészeti dokumentáció I. fázisa kapcsán 2012. március 1-jén tartottunk terepbejárást a kijelölt 11 km hosszú nyomvonalon. Ennek során Kázmárk határában az alábbi lelőhelyeket regisztráltuk.

A halmaji útelágazástól Kázmárk felé a friss szántásban haladtunk, és két kevésbé intenzív lelőhelyet figyeltünk meg:

Cser aljától Ny-ra (KÖH 90637): A lelőhelyet 1 darab Árpád-kori kerámia jelezte.

Kenyér mezőtől É-ra (KÖH 90635): Szórványosan előforduló neolitikus kerámia mutatkozott.

Kenyér mezőtől Ny-ra (KÖH 90633): 400 m hosszan intenzív neolitikus lelőhelyet azonosítottunk.

Léh és Kázmárk közötti út (KÖH 90639): Kázmárk és Léh között nagy mennyiségű rézkori és Árpád-kori leletanyagot gyűjtöttünk.

Munkatársak: Gál Viktor, Kalli-Tutkovics Eszter, Kalli András, Miskolczy Melinda, Nagy Zoltán.

L. HAJDÚ MELINDA

33 RKM 2005, 260.